

SBÍRKA MINCÍ ARCHEOLOGICKÉHO INSTITUTU N. P. KONDAKOVA

Roman Zaoral¹

Původ sbírky

Počátky numismatické sbírky Kondakovova institutu souvisí s organizační přeměnou dosavadní soukromé instituce *Seminarium Kondakovianum*, založené po smrti profesora N. P. Kondakova v roce 1925, na vědecký spolek, formálně přidružený ke Slovanskému ústavu Karlovy univerzity. Změna názvu na *Archeologický ústav N. P. Kondakova*, k níž došlo v roce 1931, s sebou nesla i obohacení dosavadní činnosti o budování archeologického muzea. Jeho základ tvořil materiál získaný jak při archeologických výzkumech vlastních členů ústavu (zejména na lokalitě Dura - Europos na řece Eufratu) a jeho spolupracovníků, tak z darů sběratelů a v menší míře i z nákupů. K nejvýznamnějším exponátům muzea patří ikony, mozaiky a koptské tkaniny. Ačkoliv mince stály na okraji sběratelského zájmu členů Archeologického ústavu, přece se v průběhu 30. a 40. let podařilo vytvořit poměrně kompaktní soubor převážně nižších nominálů, dokládající vývoj měnových poměrů v rozsáhlé oblasti Ruska, Byzance, Zakavkazska a Blízkého východu od starověku do 19. století s hlavním důrazem na období středověku. V souladu s odborným zaměřením ústavu mince v takto profilované sbírce nesloužila primárně jako předmět numismatického bádání, nýbrž plnila spíše funkci srovnávacího ikonografického materiálu.

Základ sbírky původně tvořilo 32 sásánovských a tři staré ruské mince, které se do nově budovaného muzea dostaly v roce 1932 spolu s ikonami (dar P. Šámala a P. M. Safronova) a s koptskými textiliemi z Káhiry (dar G. I. Lukjanova).² Jejich původce Jozef J. Michera, ve 30. letech ředitel Slovenské grafie v Bratislavě,³ byl skromným a méně známým českým sběratelem, jemuž se v průběhu života podařilo vytvořit pozoruhodnou sbírku starověkých ražeb z oblasti severního Černomoří (Panticapaeum a Olbia), jež se vyznačovala vysokou uměleckou hodnotou.⁴ Ostatně právě stříbrné ražby perské dynastie Sásánovců patří k nejcennějším částem numismatické sbírky. Jejich výběr bezpochyby souvisel s archeologickým výzkumem v Dura - Europas v Sýrii, na němž se podíleli M. Rostovcev, N. P. Toll a G. V. Vernadskij, autoři prací se sásánovskou tematikou.⁵ Michera zůstal v kontaktu s ústavem i v pozdějších letech:

¹ Autor vyslovuje upřímný dík kolegovi PhDr. Vlastimilu Novákovi z Náprstkova muzea v Praze za pomoc při určení orientálních ražeb.

² Praha, Ústav dějin umění AV ČR, knihovna (dále cit. Praha, KÚDU AV ČR), sign.. J 1769, Report of the Kondakov Institute 1, Praha 1932, s. 10 - 11. Srv. též Praha, Ústav dějin umění AV ČR, oddělení dokumentačních a sbírkových fondů, fond Kondakovův institut (dále cit. Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI), karton č. KI - 1, sv. 8 Protokoly valných hromad členů AINPK 1931 - 1938, protokol z 5. 8. 1932

³ Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton KI - 19, sv. 2 Adresář KI - jednotlivci

⁴ Michera tuto sbírku v průběhu 50. let pravděpodobně prodal Dittrichovi, který k ní sestavil katalog. Srv. Dittrich, K. - Hrbas, M. - Marco, J.: *Ancient Coins from Olbia and Panticapaeum*. London 1959, s. 6, kde lze nalézt jednu z mála zmínek o Micherovi.

⁵ Řada z nich, uložených v rukopisné podobě ve fondu KI, nebyla dosud publikována. Srv. též Hrochová, V.: *Činnost Institutu N. P. Kondakova v Praze a jeho mezinárodní význam*, In: Veber, V. a kol.: *Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech 1918 - 1945*, sv. 3. Praha 1995, s. 35

v roce 1933 muzeu prodal ruské měděné kříže, o nichž o rok později referovala I. N. Okuněvová, v roce 1934 přispěl knižním darem do knihovny.⁶

O nové přírůstky sbírku obohatil dlouholetý spolupracovník ústavu G. I. Lukjanov, provádějící archeologické výzkumy na Kypru a v Egyptě (Heliopolis, Káhira),⁷ který v roce 1935 poslal do Prahy spolu s 64 fragmenty koptských tkanin a se dvěma helénistickými soškami také sedm byzantských bronzových mincí, byzantský bronzový tyglík a hliněnou svítilnu.⁸ Právě zmínka o tavicím kotlíku vede k domněnce, že by se mohlo jednat o nález z byzantské mincovny na území Egypta. Přestože z důvodů absence nálezové zprávy či jakýchkoli jiných průvodních dokladů není možné tuto hypotézu ani potvrdit, ani vyvrátit, nachází se v současné sbírce vsutku jedna drobná ražba z alexandrijské mincovny (12 nummi), vydaná za vlády Tiberia II. (578 - 582). Nelze vyloučit, že právě ona spolu s další ve sbírce zachovanou Tiberiovou mincí z antiochijské mincovny a s některými ze sedmi ražeb Justiniánových (527 - 565, mincovna Konstantinopol) pochází z Lukjanovova nálezu v Egyptě. Rok 1935 zároveň znamenal určité vyvrcholení akviziční činnosti: na nákup sbírek pro muzeum a na jeho vybavení bylo tehdy vydáno 1 581,45 Kč, zatímco v následujících letech se výdaje tohoto typu postupně snižovaly.⁹

Numismatickou tematikou se ve 30. letech z členů ústavu nejintenzivněji zabýval N. T. Běljajev, označovaný za "otce ruské metalurgie". Jeho vědecká dráha byla spjata s univerzitami v Paříži, Londýně a Oxfordu, odkud se ve svých četných dopisech z let 1931 - 1935 adresovaných převážně D. A. Rasovskému často zmiňuje o numismatických a metrologických problémech. Jeho záběr byl vsutku úctyhodný - od sumerské miny a dirhamů přes severské míry, nejstarší novgorodské ražby a hřivnu na staré Rusi až po mincovní reformu Petra Velikého.¹⁰ Je autorem dvou studií o anglo-saských a fríských ražbách, tzv. sceattách 7. - 9. století,¹¹ jejichž určení konzultoval s ředitelem pařížského mincovního kabinetu Léo Crozetem¹² a o nichž měl v roce 1935 v ústavu také přednášku.¹³ Kromě toho byl v roce 1933 publikován na stránkách sborníku *Seminarium Kondakovianum* nekrolog na významného ruského numismatika A. V. Orešnikova, autora stále dosud nejpodrobnějšího katalogu nejstarších ruských ražeb do roku 1547.¹⁴ Není proto jisté náhodné, že staré ruské mince tvoří podstatnou část numismatické sbírky, ani to, že k předplatitelům prestižního sborníku patřil také mincovní kabinet Britského muzea v Londýně.¹⁵ Volnější vztah ke sbírce ruských ražeb měly rovněž přednášky P. N. Savického *Rytmus ruského sociálního a*

⁶ Praha, KÚDU AV ČR, Report of the Kondakov Institute 2, Praha 1933, s. 6, 3, Praha 1934, s. 3 -4; Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton KI - 2, sv. 2 Kniha příjmů a vydání od 2. 1. 1932 do 30. 9. 1937: dne 23. 1. 1934 ústav zaplatil J. J. Micherovi za sbírku ruských měděných křížů 250 Kč.

⁷ Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton KI - 19, sv. 2 Adresář KI - jednotlivci

⁸ Praha, KÚDU AV ČR, Report of the Kondakov Institute 4, Praha 1935, s. 6

⁹ V roce 1936 činily 965,60 Kč a v roce 1937 již jen 756 Kč. Srv. Praha, KÚDU AV ČR, Report of the Kondakov Institute 4 - 6, Praha 1935 - 1937

¹⁰ Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton č. KI - 12

¹¹ Běljajev, N. T.: Anglo-saksonske sceatty s izobraženijem drakona, *Seminarium Kondakovianum* VII. Praha 1935, s. 169 - 186; též: O geografičeskom raspreděleniji kladov s anglo-saksonskimi i frízskimi moněťami VII - IX v. (šeattami), *Seminarium Kondakovianum* VIII. Praha 1936, s. 193 - 219

¹² Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton č. KI - 12, dopis z 29. 4. 1935

¹³ Praha, KÚDU AV ČR, Report of the Kondakov Institute 4, Praha 1935, s. 5

¹⁴ Rasovskij, D. A.: Pamjati A. V. Orešnikova, *Seminarium Kondakovianum* VI. Praha 1933, s. 238

¹⁵ Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton č. KI - 19, sv. 1 Adresář KI - instituce

ekonomického života v mongolském období a A. V. Florovského, pozdějšího posledního ředitele AINPK (1948 - 1952), Rusko - český obchod v 15. - 18. století, pronesené na půdě ústavu 21. 2. 1935, resp. 19. 2. 1936.¹⁶

Za války numismatická sbírka zřejmě příliš neutrpěla, neboť byla na rozdíl od knih ušetřena převozu z Prahy do Bělehradu a zpět. Roku 1944 se rozšíření, systemizace a celkové rekonstrukce sbírky ujal architekt E. I. Pochitonov, který nové mince pečlivě popsal a určil, jak o tom svědčí podkladové lístky. Eugen Pochitonov, od roku 1928 člen Numismatické společnosti československé, v 50. a 60. letech pracovník numismatického a prehistorického oddělení Národního muzea v Praze a od roku 1971 řádný člen Královské numismatické společnosti v Londýně, patřil k předním českým numismatikům. Narodil se v roce 1902 v gruzinském Tiflisu (Tbilisi) a po svém otci, který byl vášnivým sběratelem, podědil zájem o mince Zakavkazska a severního a východního Černomoří (starověká Kolchida, bosporské království, krymský chanát).¹⁷ Kromě toho zaměřoval svou badatelskou pozornost na mincovnictví raného byzantského císařství,¹⁸ a pokusil se o novou chronologii nejstarších bulharských ražeb. K hlavním Pochitonovým dílům však bezesporu patří zpracování nálezů antických a byzantských mincí na území Čech, Moravy a Slezska.¹⁹

Důraz na nálezy mincí jako svébytný historický pramen kladl Pochitonov příznačně i při zpracování numismatické sbírky Kondakovova institutu. Svědčí o tom zachovaný průvodní dopis v podobě nálezové zprávy přiložený k lüneburskému tolaru s ruskou kontramarkou (katalogové číslo 190), jenž je datován v Praze 25. 6. 1944 a jehož autorem je prof. V. A. Šugajevskij. Jedná se bohužel o jediný přímý doklad příslušnosti mince ke konkrétnímu nálezu (Černigov na Ukrajině).

Zdá se, že Pochitonov zpracovával sbírku v několika fázích. Hlavní část práce ukončil zřejmě v září 1944, kdy o ní souhrnnou zprávu podal N. J. Andrejev, který mu jménem vedení AINPK a vědecké rady poslal děkovný dopis, v němž ho zároveň informoval o jeho volbě za člena ústavu.²⁰ Kurátorem sbírky zůstal Pochitonov i později, když jej Andrejev žádal, aby posoudil mince, které nabízí Šugajevskij, aby rozhodl, zda stojí za to je koupit, a aby odhadl jejich cenu.²¹ Jednalo se o dva rubly Petra I. z roku 1723 a 1724, jež Pochitonov ocenil na 1 500,- K, resp. na 2 000,- K

¹⁶ Praha, KÚDU AV ČR, Report of the Kondakov Institute 4 - 5, Praha 1935 - 1936

¹⁷ Podrobnější životopis E. I. Pochitonova sestavil Kurz, K.: Osmdesát let architekta Eugena Pochitonova, Numismatické listy 37, 1982, s. 171 - 173; srv. též stručný nekrolog z pera Háskové, J.: Za Eugenem Pochitonovem, Numismatické listy 46, 1991, obrazová příloha

¹⁸ Srv. mimo jiné Pochitonov, E.: Neznámá měděná mince císaře Lea II. a Zena z roku 474, Moravské numismatické zprávy 15, 1980, s. 20 - 24; týž: K mincovnictví Justiniana I. v Karthagu, Numismatické listy 7, 1952, s. 11 - 14

¹⁹ Pochitonov, E.: Nálezy antických mincí, in: Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku. Red. Em. Nohejlová-Prátová. I/2. Praha 1955

²⁰ Praha, ÚDU AV ČR, DSF, fond KI, karton č. KI - 1, sv. 9 Protokoly valných hromad členů AINPK, protokol č. 28 z 10. 9. 1944. Srv. i tamtéž, karton č. KI - 15, kde je uložen Andrejevův dopis Pochitonovi z 11. 9. 1944 a Pochitonova děkováná odpověď ze 17. 9. 1944.

²¹ Tamtéž, karton č. KI - 15: Andrejevův dopis Pochitonovi z 18. 10. 1944. V této souvislosti posílal dopis do ústavu také Šugajevskij. Srv. tamtéž, karton č. KI - 19, sv. 3 Kniha došlé korespondence 1936 - 1944, fol. 85

s připojeným doporučením, aby o ně byla sbírka muzea rozšířena.²² Oba exempláře dodnes tvoří její součást.

Nebylo jistě náhodné, že ústav věnoval v průběhu války zvýšenou pozornost ochraně a konzervaci hmotných památek, zejména ikon, a že až do jejího samého konce také rozšiřoval numismatickou sbírku. Kromě výše uvedených ražeb byl Pochitonov s velkou pravděpodobností původcem či přinejmenším zprostředkovatelem malé kolekce gruzínských ražeb stejně jako některých dalších mincí antických, ruských a byzantských, krymských chánů a snad i Zlaté hordy. S jeho aktivitou v letech 1944 a 1945 lze spojovat zejména ty mince, jež byly provizorně uloženy ve zvláštní krabičce a v roce 1998 dodatečně nalezeny ve sbírkových fondech Ústavu dějin umění AV ČR Mgr. Martinem Halatou (v katalogu jsou označeny hvězdičkou). Ještě 8. dubna 1945 kupoval Pochitonov pravděpodobně jeden z posledních přírůstků - litý as z černomořské Olbie, časově vůbec nejstarší minci celé sbírky (5. stol. př. Kr.), jak o tom svědčí zápis na papírovém sáčku.

Podle rukopisu na podkladových lístcích (Tabaristán, Zlatá horda, krymský a širvánský chanát, Čína) lze soudit, že Pochitonov přizval ke spolupráci na určování orientálních ražeb ing. Bedřicha Augsta (1889 - 1969), který ve 20. letech pracoval jako zeměměřič v Turkestánu a na Ukrajině a od roku 1924 byl členem Numismatické společnosti československé (v letech 1956 - 1957 zastával funkci předsedy). Zaměřoval se převážně na islámské mincovnictví, ale sbíral také mince klasického Orientu, indického subkontinentu a jihovýchodní Asie, jakož i numismatický materiál dálněvýchodní. Jeho mince byly vystavovány v roce 1936 ve Waldesově muzeu (iránské mincovnictví) a v roce 1960 v Národním muzeu (předovýchodní mince). V roce 1963 byla jeho fundovaně vedená sbírka (téměř 5 000 kusů) vykoupěna ze státních prostředků pro Náprstkovo muzeum. Ač amatér, věnoval se s úspěchem práci badatelské a publikoval sběratelské příručky, katalogy a odborné numismatické články.²³

Po roce 1945 se veškerá činnost Kondakovova ústavu zastavila. Institut víceméně formálně přežíval do roku 1952 (definitivně byl uzavřen 2. ledna 1953), kdy byly jeho fondy, včetně numismatické sbírky, převedeny do Ústavu teorie a dějin umění ČSAV, jehož nástupcem je dnešní Ústav dějin umění AV ČR. V letech 1998 - 1999 byla sbírka nově určena a popsána a je v současné době uložena v oddělení dokumentace sbírkových fondů.

Struktura sbírky

Soubor mincí o celkovém počtu 191 kus byl budován v souladu s hlavními badatelskými záměry Kondakovova institutu. Časově pokrývá období od 5. stol. př. Kr.

²² Tamtéž, karta č. KI - 15: Pochitonova odpověď Andrejevovi z 19. 10. 1944

²³ Život a dílo Bedřicha Augsta naposledy shrnul Vlastimil Novák ve stručném hesle pro encyklopedii Kdo byl kdo? - Čeští a slovenští orientalisté, afrikanisté a iberoamerikanisté, ed. Jan Filipický. Praha 1999 (v tisku). Srv. též Štápková, J.: Všechny 4.668 svůdků dalekého putování. Měsíčník Náprstkova muzea, březen 1989, 7 s.

po 19. století s hlavním důrazem na středověk. Větší část sbírky (158 kusů), uložená ve čtyřech dřevěných zasklených mincovnicích, které byly původně podle dobových fotografií dekorativně umístěny v interiéru Kondakovova institutu, se dělí na čtyři základní části: reprezentativní průřez mincovnictvím perské dynastie Sásánovců (32 kusy), mince byzantské (46 kusů), ražby gruzínské provenience (10 kusů) a konvolut mincí ruských (73 kusy).²⁴ Druhou, dodatečně nalezenou část sbírky (33 kusy) tvoří směs ražeb nejrozumnější provenience, mezi nimiž početně převládají dirhamy krymských chánů (10 kusů). Specifikum sbírky spočívá v tom, že všechny shromážděné nominály se buď místem ražby nebo místem nálezů (ojedinělé mince benátské a lüneburské) vztahují k rozsáhlému východoevropskému prostoru od Novgorodu na severu přes severní Černomoří a Zakavkazsko až po východní Středomoří a země Blízkého východu na jihu.

CELKOVÝ POČET RAŽEB VE SBÍRCE PODLE MÍSTA A DOBY PŮVODU

I. Antika	3 kusy
II. Persie - Sásánovci	32 kusy
III. Persie - abbásovští guvernéri v Tabaristánu	2 kusy
IV. Byzanc	47 kusů
V. Gruzie	10 kusů
VI. Benátky	1 kus
VII. Zlatá horda	3 kusy
VIII. krymský chanát	10 kusů
IX. Rusko	80 kusů
X. Braunschweig-Lüneburg-Celle	1 kus
XI. širvánský chanát	1 kus
XII. Čína	1 kus

Celý soubor je ze sbírkového hlediska nestejně kvality. Nejcenější část tvoří 32 stříbrných ražeb íránské říše **Sásánovců**, které si zaslouží zevrubnější popis. Mincovní produkce rozsáhlého prostoru ovládaného Sásánovci v období mezi třetím a sedmým stoletím po Kristu vyniká kompaktností, organizovaností a fyzickou i výtvarnou kvalitou ražených mincí. Ikonograficky i výtvarným pojetím mincí vychází z antické tradice, je však na ní silně patrný odklon od helénistického vzoru s důrazem k obnovení původního íránského kulturního a kultovního dědictví. Základem

²⁴ Základní určení ražeb první části sbírky provedli Vlastimil Novák a Lubomír Nemeškal v katalogu výstavy, uspořádané v pražském klášteře sv. Anežky České v roce 1995. Srv. Novák, V. - Nemeškal, L.: Sbírká mincí, in: Ze sbírek bývalého Kondakovova institutu. Ed. Hana J. Hlaváčková, Praha 1995, s. 105 - 108

mincovního systému je stříbrná drachma-dirham, jejíž typ se od třetího do sedmého století v základních rysech nemění. Na líci se objevují portréty panovníků zprava a rub nese od vlády Šahpuhra I. (240 - 271) ohňový oltář se strážci posvátného Auhramazdova ohně po stranách. Podobnou ikonografickou podobu nesou i nominály zlaté, střední a malé bronzы, které mincovní systém doplňují. Legendy na mincích jsou v národním jazyce i písmu íránském (pahlaví). Vývojově dochází k určitým drobným typovým změnám a odchylkám, ale hlavní charakter mincí, jejich kvalita kovu a ražby přetrvává po celou dobu vlády sásánovské dynastie.

Sásánovské mince byly raženy ze stříbrného plechu a měly poměrně velký a tenký střížek. Mince byly vyráběny z určitého váhového množství kovu, bez ohledu na individuální váhu mince. Tato technika, bližší spíše středověku než antice, měla velký vliv i na poměrně stálou kvalitu výtvarného provedení mincí. Byla to však hlavně stabilní jakost kovu, která způsobila, že se sásánovské mince staly předlohou pro jiné mincovní typy v okolních regionech a že ony samy obíhaly dlouho po rozpadu říše i mimo její území.

Organizace sásánovského mincovnictví byla natolik dokonalá, že například Arabové, kteří v polovině sedmého století dobyli Irán, ji kompletně převzali, mnohdy i bez výměny personálu v mincovnách. Čas od času i Heftalité (bílí Hunové), když dobyli některé z mincovních měst ve východních provinciích říše, využívali technického vybavení mincoven, včetně původních razidel.

Vznik arabského islámského státu ukončil staleté soupeření byzantské říše a Sásánovců o nadvládu nad oblastí Předního východu. S výbojem vojenským úzce souvisela snaha o hospodářské ovládnutí dobytých území. Arabové však nejprve zcela přebírali fungující hospodářské systémy těchto oblastí. Takto bylo převzato i mincovnictví byzantské a sásánovské. Nadále byly v sásánovských mincovnách raženy stříbrné mince s portréty sásánovských panovníků a bývalé byzantské mincovny pokračovaly v ražbě původních zlatých a bronzových mincí. Teprve postupně byly odstraňovány cizí obrazy a neislámské symboly; cizí jména v cizích jazycích nahradila arabská jména v arabštině. Až pozdější politickohospodářské sjednocování arabského chalífátu si vyžádalo vytvoření jednotného měnového systému.

Další část numismatického souboru tvoří mince **byzantské** (celkem 47 kusů). Jde však zřejmě o ražby shromážděné náhodně, bez záměrné vnitřní koncepce. Některé pravděpodobně pocházejí z Lukjanovových archeologických nálezů v Egyptě, jiné se do ústavu dostaly zřejmě ze soukromých sbírek. Dynastická řada má značné mezery, nejsou zde zastoupeny ražby z drahých kovů a ani měděné oběživo nepředstavuje reprezentativní průřez produkce jednotlivých mincoven. Rovněž kvalita mincí této části sbírky je poměrně nízká.

Po smrti císaře Theodosia v roce 395 po Kristu došlo k definitivnímu rozpadu římského impéria na dvě části - na říši východní a západní. Východní část ovládaná císařem Arkádiem se skládala z východní Illýrie (Dácie a Makedonie) a orientálních provincií (Egypt, Střední východ a turecké provincie). Východní část rozpadlého impéria se nazývala říší byzantskou, která dosáhla svého největšího rozkvětu za císaře Justiniána (527 - 566), kdy byla získána část severní Afriky, Itálie a Španělska.

V průběhu sedmého století však Byzanc tyto državy ztratila ve prospěch Arabů, Lombardů a Visigótů.

Byzantské mincovnictví bylo ovlivněno systémem římským. Ve velkém množství se razily zlaté solidy (cca 4,2 g) a jejich třetinové hodnoty, tremissy (cca 1,4 g). Méně běžnou součástí byzantského mincovnictví byla stříbrná mince - siliqua (cca 1,8 g) a miliareison (cca 2,5 g). Systém doplňoval měděný follis (cca 6 - 8 g).

Za Basilea II. (976 - 1025) se solidus změnil v tzv. stamenon nomisma s větším střížkem, který později okolo roku 1040 přešel v miskovitou ražbu s nižším obsahem kovu. Totéž se týkalo i měděných mincí. Další změnu přinesla reforma Alexia I. (1081 až 1118), který stabilizoval a reformoval miskovité zlaté ražby v tzv. hyperpyron, jemuž byl podřízen billonový tracheus (cca 2,5 - 3,5 g). Měděné nominály se staly tenčími a měly plošší ražbu. Přestal se razit stříbrný miliareison.

Počínaje vládou Andronika II. Paleologa (1282 - 1328) byly zlatý hyperpyron a nižší nominály nahrazeny stříbrnou ražbou ovlivněnou benátským mincovnictvím (cca 2,0 g) a měděným nominálem téhož typu.

V souboru byzantských mincí kondakovské sbírky se nalézají výhradně drobné měděné ražby z období od přelomu 4. a 5. století do počátku 13. století, Arkádiem I. (395-408) počínaje a Alexiem III. (1195 - 1203) konče. Pokryto není 8. století a zcela chybí i ražby pozdně byzantského, paleologovského období. Z byzantských mincoven je v převážné míře zastoupena produkce Konstantinopole, ojediněle se vyskytují též ražby z Chersonésu, Antiochie a Alexandrie. Vedle sedmi follisů Justiniána I. (527 - 566) sbírka obsahuje větší množství miskovitých bronzů 12. století, jejichž vydavateli jsou Manuel I. Komnénos (1143 - 1180), Isák II. Angelos (1185 - 1195) a Alexios III. (1195 - 1203). Nelze vyloučit, že poslední typy těchto ražeb nálezově souvisí s ojediněle se ve sbírce vyskytující mincí (stříbrné grosso) **Benátek**, jež měly právě ve 13. století na vývoj byzantského mincovnictví silný vliv.

Samostatnou, malou část numismatické kolekce představují měděné nominály (falsy) **gruzínské** provenience. Křesťanské království Bagrátovců v Gruzii vzniklo v průběhu desátého století v jihozápadní části země. Suverenitu nad celým územím získal až král David v roce 1122 dobytím Tbilisi. Bagrátovci razili měděné mince s nápisy arabskými či gruzínskými; objevovaly se i ražby bilingvní. Ve třicátých letech 13. století byla Gruzie dobyta Mongoly, avšak Bagrátovci se stali pouze jejich vazaly a gruzínské mince obíhaly spolu s mongolskými. Ani pozdější období nevrátila zemi ztracenou nezávislost - od počátku 18. století byla Gruzie pod perskou a od začátku 19. století pod ruskou suverenitou. Tento mocensko-politický vývoj se promítal do mincovní produkce, která vykazovala značné perské a ruské ikonografické vlivy.

V souboru jsou po jedné ražbě zastoupeni Giorgi III. (1154 - 1184) a Tamar (1184 až 1212). Dvě ze tří mincí Giorgiho IV. (1212 - 1223) nesou kontramarky následného vládce Rasudana (1223 - 1247). Období perské suverenity představují ražby Bakara (1717 - 1724) a Herakla II. (1762 - 1798). Konvolut uzavírají dvě mince z počátečního období ruské okupace.

Největší část numismatické sbírky (celkem 80 kusů) tvoří **ruské** mince v časovém sledu od druhé poloviny 14. až do počátku 18. století, které podrobně mapují zejména 15. století a období měnových reforem Ivana IV. a Petra I.

V druhé polovině 14. století byla v Rusku zavedena ražba stříbrných děneg, které představovaly hlavní mincovním nominál až do roku 1534. Vedle nich se ze stříbra razily také jejich poloviny - poljušky - a měděné puly. Nejvýznamnějšími produkčními centry byla velkoknížectví centrální a východní Rusi: velkoknížectví moskevské, suzdalsko-nižgorodské, rjazaňské a po roce 1400 tverské a města Novgorod a Pskov. Od konce 14. a v první polovině 15. století razila vlastní minci mnohá menší knížata, která však byla závislá na vládci velkoknížectví. Na počátku 16. století, kdy byla sjednocena ruská území kolem Moskvy, měly čtyři mincovny (Novgorod, Pskov, Moskva a Tver) zásobovat ruský peněžní oběh svými ražbami. Na počátku třicátých let vznikla peněžní krize, vyvolaná ořezáváním stříbrných mincí, kterou zastavila až měnová reforma Ivana Vasiljeviče IV. (1533 - 1547, jako car Ivan IV. Hrozný 1547 až 1584) v roce 1534. Tehdy se začalo s ražbou státně jednotné stříbrné mince - kopějky jako základu širšího peněžního systému: kopějka = 2 děngy = 4 poljušky. V průběhu 17. století se snahy o změnu mincovního systému promítly do zavedení zlatých kopějek a děneg v letech 1610 - 1612. Za cara Alexeje Michajloviče (1645 - 1676) bylo v roce 1654 rozhodnuto o vydávání stříbrného rublu (= 100 kopějek), mince tolarového charakteru, a jeho dílů - měděného poltiniku (= 50 kopějek) a stříbrného půlpoltiniku (= 25 kopějek). Kromě toho se nadále pokračovalo v ražbě drobných mincí (kopějka, děnga, poljuška), které doplnil altyn. V této době se součástí ruského peněžního oběhu staly evropské tolarové ražby, jejichž platnost umožňovala vyražená kontramarka (tzv. jeřimky). Snižování váhy stříbrných kopějek na konci 17. století způsobilo peněžní krizi, kterou řešily postupné reformy Petra I. Velikého (1689 - 1725) počátkem 18. století.

Sbírka obsahuje ukázkově neúplnou řadu výlučně drobných mincí, převážně stříbrných děneg a měděných pul. Vydavatelem nejstaršího sbírkového exempláře ruských ražeb, opatřeného kontramarkou chánů Zlaté hordy, je rjazaňský velkokníže Oleg Ivanovič (1350 až 1402). Ruská mincovní produkce 15. století je zastoupena nominály velkoknížectví tverského (16 kusů) a moskevského (10 kusů) a ražbami úředních knížectví možajského a verejského (po jednom kuse). Městu Pskov patří dvě děngy, z nichž jedna je z období nezávislosti města před rokem 1510, druhá pak byla zhotovena po roce 1510, kdy byl Pskov připojen k Moskvě. Poměrně podrobně sbírka dokládá měnové poměry v období dovršení sjednocovacího procesu Ruska v roce 1547: Ivanu IV. přináleží celkem 23 ražeb, z toho 9 kusů jako velkoknížeti moskevskému (1533 - 1547) a 14 kusů jako ruskému carovi (1547 - 1584). Ve sbírce jsou dále shromážděny mince carů Fjodora Ivanoviče (1584 - 1598), Borise Godunova (1598 - 1605), Vasilije Šujského (1606 - 1610), Michala Fjodoroviče (1613 - 1645), Petra Alexejeviče I. Velikého (1689 - 1725) s mincovními typy před měnovou reformou i po ní, carevny Anny Ivanovny (1730 - 1740) a cara Ivana VI. Antonoviče (1740 - 1741). Zajímavým dokladem je mince druhého cara z období interregna (1610 - 1612) Vladislava Sigismundoviče, syna polského knížete z rodu Vasovců, a také zvláštní ruská ražba pro baltské provincie (livonec) z období vlády Alžběty Petrovny (1741 až 1761). Ruskou kruhovou kontramarkou je kromě toho opatřen také lüneburský tolar z roku 1651 pocházející z nálezů Černigov na Ukrajině. Mince doprovázená nálezovou

zprávou V. A. Šugajevského z 25. 6. 1944 byla pravděpodobně ukryta do země v období rusko-polské války o Ukrajinu (1654 - 1676).

Poslední malou (10 kusů), nicméně poměrně hodnotnou skupinu mincí představují ražby **krymského chanátu**, tatarského státního útvaru na území Krymského poloostrova, části Kubáně, pobřeží Azovského a severního pobřeží Černého moře, který byl založen roku 1443 po rozpadu **Zlaté hordy** (ve sbírce tři ražby dvou chánů Uzbeka a Džanibeka, za jejichž vlády ve 14. století dosáhla Zlatá horda vrcholu své vojenské moci). Krymští chánové, pozdější vazalové Turecka, podnikali loupeživé výpravy do sousedních zemí: roku 1521 oblehla spojená krymsko-kazaňská vojska Moskvu, za livonské války 1558 - 1583 podnikli krymští Tataři 21 výprav na Rus. Pro ochranu jižních ruských hranic byla vybudována pevnostní linie, proti chanátu vedla v letech 1687 - 1689 ruská vojska neúspěšná tažení. Po porážce Turecka v rusko-turecké válce 1768 - 1774 uznalo Turecko nezávislost krymského chanátu pod ruským protektorátem a roku 1783 byl chanát připojen k ruskému impériu. Turecké vlivy jsou patrné i v jeho mincovní produkci. Ve sbírce jsou shromážděny ražby z 15. a 18. století.

Sbírku doplňují ojedinělé exempláře nominálů, jež patří z chronologického hlediska na jedné straně k nejstarším (litý as z Olbie z 5. století př. Kr. spolu se dvěma dalšími mincemi antického období) a na straně druhé k nejmladším (ražby širvánského chanátu a Číny z první poloviny 19. století).

Katalog

I. Antika

1. □ Severní Černomoří - Olbia

řecká kolonie (5. stol. př. Kr.)

AE as litý (měď) - 70,060 g, 65,3 mm, na aversu hlava Gorgony (opis A-P-I-X nečitelný), na reversu letící orel, Dittrich 10, s. 140

poznámka: Na sáčku uvedeno, že minci určil a pro Kondakovův institut koupil E. I. Pochitonov dne 18. 4. 1945.

2.* Severní Afrika - Kartágo ?

□ Mince označené hvězdičkou pocházejí ze souboru dodatečně v roce 1998 nalezeného Mgr. Martinem Halatou ve sbírkových fondech Ústavu dějin umění AV ČR.

AE cínová ražba z období 241 - 146 př. Kr. - 8,172 g, 25,0 mm,
typ kůň - palma, nápisy na aversu a reversu špatně čitelné,
typově příbuzná s Müller 317, s. 104 (bez nápisu),
poznámka: Pokud by se nápis na reversu četl jako Antiochia, nelze vyloučit
zařazení mince mezi seleukovské ražby v Sýrii (301 - 64 př. Kr.).

3. Cimmerijská království na Krymu

Tothorses (279 - 308)

AE barbarizovaná ražba (Hunové ?) - 7,459 g, 20,4 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Morgan 208, s. 187

II. Persie - Sásánovci

4. *Šahpuhr II.* (309 - 379)

AR drachma - 3,669 g, 23,8 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
Rv.: rasti na oltáři, Paruck 209, s. 344

5. *Piruch I.* (457/59 - 484)

AR drachma - 3,840 g, 27,6 mm, bez letopočtu,
mincovna ŠI = Šíz / Ázarbajdžán (?), Paruck 213, s. 183

6. *Piruch I.* (457/59 - 484)

AR drachma - 4,095 g, 27,9 mm, bez letopočtu,
mincovna MŠ = Mášán (?) Maškúja (?), Paruck 115, s. 161

7. *Zámasp* (497 - 499)

AR drachma - 3,799 g, 31,0 mm, r. 2 vlády = 498,
mincovna GI, Paruck 80, s. 153

8. *Kavat I.* (2. vláda 499 - 531)
AR drachma - 3,790 g, 28,2 mm, r. 38 vlády = 525,
mincovna NIH = Nihávand / Médie, Paruck ani Göbl neuvádějí
9. *Chusru I.* (531 - 579)
AR drachma - 3,931 g, 30,9 mm, r. 36 vlády = 566,
mincovna AIT = Artahšatr-Churra / Fárs, Paruck ani Göbl neuvádějí
10. *Chusru I.* (531 - 579)
AR drachma - 3,893 g, 30,9 mm, r. 44 vlády = 574,
mincovna ZD = Zadra-Karta / Hyrkánie (?) či Zítán / Perský záliv (?),
Paruck 238, s. 188
11. *Auhramazd IV.* (579 - 590)
AR drachma - 4,080 g, 30,4 mm, r. 6 vlády = 584,
mincovna NAH = Nachdžaván (?), Paruck ani Göbl neuvádějí
12. *Auhramazd IV.* (579 - 590)
AR drachma - 3,993 g, 30,8 mm, r. 6 vlády = 584,
mincovna ZD = Zadra-Karta / Hyrkánie (?) či Zítán / Perský záliv (?),
Paruck 238, s. 188
13. *Auhramazd IV.* (579 - 590)
AR drachma - 4,041 g, 30,2 mm, r. 10 vlády = 588,
mincovna NAR = Nahr-Tíri / Chúzistán (?) či Náránábád / Marw (?),
Paruck 123, s. 163
14. *Auhramazd IV.* (579 - 590)
AR drachma (nalomená) - 3,941 g, 30,3 mm, r. 10 vlády = 588,
mincovna BN = Bandažizír / Balch (?), Paruck 53, s. 147

15. *Auhramazd IV.* (579 - 590)

AR drachma - 4,082 g, 31,2 mm, r. 10 vlády = 588,
mincovna MB = Maíbud / Kirmán (?), Paruck 110, s. 160

16. *Auhramazd IV.* (579 - 590)

AR drachma - 4,059 g, 33,7 mm, r. 12 vlády = 590,
mincovna MB = Maíbud / Kirmán (?), Paruck 110, s. 160

17. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,591 g, 29,5 mm, r. 2 vlády = 592,
mincovna NH = Nahr-Tíri / Chúzistán, Paruck 130, s. 165

18. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 4,085 g, 31,7 mm, r. 3 vlády = 593,
mincovna NH = Nahr-Tíri / Chúzistán, Paruck 130, s. 165

19. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 4,113 g, 31,7 mm, r. 3 vlády = 593,
mincovna RŠT (RAM ?) = Rám Auhrmazd/ Chúzistán,
srv. Paruck 182, s. 176 (r. 10 - 14)

20. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,823 g, 30,7 mm, r. 3 vlády = 593,
mincovna MB = Maíbud / Kirmán (?), Paruck 110, s. 160

21. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,980 g, 31,4 mm, r. 3 vlády = 593,
mincovna APR = Abarkúh / Fárs (?) či Abaršahr / Churásán (?),

Paruck 26, s. 137

22. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 4,023 g, 30,2 mm, r. 5 vlády = 595, mincovna AIM,
srv. Paruck 10, s. 133 (r. 31 - 32)

23. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,744 g, 30,0 mm, r. 5 vlády = 595,
mincovna NIHC = Nišahpuhr (?), Paruck 135, s. 167

24. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 4,100 g, 30,7 mm, r. 6 vlády = 596,
mincovna BIŠ = Bišahpuhr / Fárs, Paruck 50, s. 146

25. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 4,087 g, 31,4 mm, r. 6 vlády = 596,
mincovna NH = Nahr-Tíri / Chúzistán, Paruck 130, s. 165

26. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,842 g, 33,2 mm, r. 7 vlády = 597,
mincovna AIRAN = Arán-Churra-Šahpuhr (Súsa) / Chúzistán, Paruck 13, s. 134

27. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,533 g, 31,6 mm, r. 11 vlády = 601, mincovna AIM,
Paruck 10, s. 133

28. *Chusru II.* (591 - 628)

AR drachma - 3,940 g, 31,6 mm, r. 13 vlády = 603, mincovna AIM,
Paruck 10, s. 133

29. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 3,780 g, 32,6 mm, r. 19 vlády = 609,
mincovna BBA = Dár (Ktesifon) / Irák, Paruck 44, s. 144
30. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 3,820 g, 30,3 mm, r. 25 vlády = 615,
mincovna MR = Marw / Churásán, Paruck 114, s. 161
31. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 4,172 g, 31,3 mm, r. 27 vlády = 617,
mincovna DA = Darábgard / Fárs, Paruck 69, s. 150
32. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 3,676 g, 31,6 mm, r. 30 vlády = 620,
mincovna ZD = Zadra-Karta / Hyrkánie (?) či Zítán / Perský záliv (?),
Paruck 238, s. 188
33. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 4,015 g, 32,1 mm, r. 31 vlády = 621,
mincovna ŠI = Šíz / Ázarbajdžán (?), Paruck 213, s. 183
34. *Chusru II.* (591 - 628)
AR drachma - 3,721 g, 31,1 mm, r. 35 vlády = 625,
mincovna MR = Marw / Churásán, Paruck 114, s. 151
35. *Auhramazd V.* (631 - 632)
AR drachma - 3,501 g, 31,0 mm, r. 2 vlády = 632,
mincovna NIHC = Nišahpuhr (?), Paruck 479, s. 394

III. Persie - Abbásovští guvernéri v Tabaristánu

36.□ *Umar* (769-780)

AR 1/2 dirham AH 122 = AD 773 - 1,728 g, 23,5 mm,
mincovna Tapurstan, Walker 266, s. 137

37.□ *Džarír* (786-788)

AR 1/2 dirham AH 171 = AD 787 - 1,840 g, 24,0 mm,
mincovna Tapurstan, Walker 289, s. 145

IV. Byzanc

38. *Arcadius* (395 - 408)

AE malý bronz - 1,449 g, 12,5 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Av.: poprsí panovníka zprava, opis DN ARCADIVS . • AVG,
Rv.: zprava Vítězství s trofejí drží zajatce za vlasy, opis SALVS REI -
PVBLICAE,
ve spodní výseči CONSA, Sabatier 41

39. *Arcadius* (395 - 408)

AE malý bronz, s otvorem - 0,584 g, 13,2 mm, bez letopočtu,
mincovna nečitelná,
Av.: poprsí panovníka zprava, opis nečitelný,
Rv.: Vítězství s trofejí drží zajatce za vlasy, opis nečitelný, Sabatier 41

40. *Arcadius* (395 - 408) ?

AE malý bronz - 1,740 g, 13,7 mm, bez letopočtu, mincovna nečitelná,
Av.: poprsí panovníka s diadémem zprava, opis nečitelný,
Rv.: zpřímá stojící postava (Arcadius ?) s kopím a štítem (?), kterou věncí bohyně

Vítězství, opis téměř nečitelný, snad VIRTVS - EXERCITI (?), Sabatier 17

41. *Lev I. (457 - 473)*

AE střední bronz - 4,040 g, 19,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Av.: poprsí panovníka zprava, opis nečitelný, Rv.: stojící císař zprava s praporem,
u jeho nohou zajatec, opis SALVSR - PVBLICA, ve spodní výseči CON,
Sabatier 13

42. *Justin I. (518 - 527)*

AE follis - 12,383 g, 30,4 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Bellinger - Grierson I - 8a. 2, s. 39

43. *Justin I. (518 - 527)*

AE follis - 16,790 g, 32,1 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Bellinger - Grierson I - 9b. 2, s. 40

44. *Justin I. (518 - 527)*

AE follis - 15,011 g, 31,3 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Bellinger - Grierson I - 9b. 2, s. 40

45. *Justin I. (518 - 527)*

AE follis - 15,576 g, 31,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Bellinger - Grierson I - 9b. 2, s. 40

46. *Justinián I. (527 - 565)*

AE follis, ražba z let 527 - 538 - 13,819 g, 31,4 mm, bez letopočtu,
mincovna Konstantinopol, Bellinger - Grierson I - 28a. 3, s. 78

47. *Justinián I. (527 - 565)*

AE follis, ražba z let 527 - 538 - 17,419 g, 31,7 mm, bez letopočtu,

mincovna Konstantinopol, Bellinger - Grierson I - 28d. 1, s. 79

48. *Justinián I. (527 - 565)*

AE follis, ražba z let 527 - 538 - 18,759 g, 30,2 mm, bez letopočtu,

mincovna Konstantinopol, Bellinger - Grierson I - 29a. 1, s. 79

49. *Justinián I. (527 - 565)*

AE follis, ražba z let 527 - 538 - 16,800 g, 33,2 mm, bez letopočtu,

mincovna Konstantinopol, Bellinger - Grierson I - 30a, s. 80

50. *Justinián I. (527 - 565)*

AE follis, ražba z let 527 - 538 - 11,141 g, 31,1 mm, bez letopočtu,

mincovna Konstantinopol, Bellinger - Grierson I - 31c, s. 81

51. *Justinián I. (527 - 565)*

AE 1/2 follis, ražba před dubnem 538 - 3,479 g, 22,2 mm, bez letopočtu,

bez udání mincovny (Chersonésos ?), Wroth I - 105, s. 36

52. *Justinián I. (527 - 565)*

AE pentanummium - 1,917 g, 16,6 mm, bez letopočtu, mincovna Chersonésos,

Bellinger - Grierson I - 108. 2, s. 109

53. *Tiberios II. (578 - 582)*

AE 1/2 follis = 20 nummi z roku 579 (?) - 4,536 g, 23,0 mm,

bez letopočtu, mincovna Antiochie, Bellinger - Grierson I - 47 var., s. 284,

var.: na Rv. vpravo □ (= 5)

54. *Tiberios II. (578 - 582)*

AE 12 nummi = dodecanummium - 5,274 g, 15,8 mm, bez letopočtu,
mincovna Alexandria, Bellinger - Grierson I - 55. 2 var., s. 286,
var. v opisu na Av.: □CONST - NVSPA

55. *Konstans II.* (641 - 668)

AE follis (zlomek) - 3,023 g, 24,1 mm, bez letopočtu,
mincovna Konstantinopol, Wroth I - 102, s. 268 = XXXI / 15

56. *Basileios I. Makedonský* (867 - 886)

AE litý bronz z let 879 - 886 - 2,897 g, 17,5 mm, bez letopočtu,
mincovna Chersonésos, Bellinger - Grierson III/2 - 20a. 9, s. 506

57. *Lev VI. Moudrý* (886 - 912)

AE follis - 4,829 g, 26,5 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Bellinger - Grierson III/2 - 8. 59, s. 521

58. *Rómanos I. Lakapénos* (regent 919 - 921)

AE litý bronz - 7,973 g, 25,3 mm, bez letopočtu, mincovna Chersonésos,
Wroth II - 30, s. 457 = LII / 13 (typ 1)

59. *Anonym* (z období vlády Basileia II., 976 - 1025 ?)

AE follis z let 976 (?) - c. 1030/35 - 7,407 g, 29,0 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Bellinger - Grierson III/2 - A2. 45.7, s. 671

60. *Anonym* (z období vlády Konstantina IX. Monomacha, 1042 - 1055)

AE follis (uříznutý) z let 1042 (?) - c. 1050 - 6,300 g, 25,7 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Bellinger - Grierson III/2 - C. 9, s. 682

61. *Anonym* (z období vlády Konstantina IX. Monomacha, 1042 - 1055)
AE 1/2 follis z let 1042 (?) - c. 1050 - 4,977 g, 27,0 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Bellinger - Grierson III/2 - C. 16 var., s. 682,
var.: hmotnostně 1/2 follis od základního nominálu typu C. 16
62. *Anonym* (z období vlády Konstantina IX. Monomacha, 1042 - 1055)
AE 1/2 follis z let 1042 (?) - c. 1050 - 4,271 g, 27,6 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Bellinger - Grierson III/2 - C. 29 var., s. 683
var.: hmotnostně 1/2 follis od základního nominálu typu C. 29
63. *Anonym* (z období vlády Konstantina IX. Monomacha, 1042 - 1055)
AE follis z let 1042 (?) - c. 1050 - 8,790 g, 28,0 mm, bez letopočtu,
bez udání mincovny, Bellinger - Grierson III/2 - C. 46 var., s. 684,
var.: ražba bez kontramarky
64. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)
AE nomisma - 3,255 g, 27,8 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
srv. Wroth II - 34 var., s. 574 (typ 9, bronz) ?, var.: v opisu na Rv. IA (?)
65. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)
AE nomisma s dvojrázem - 5,080 g, 29,0 mm, bez letopočtu,
mincovna Konstantinopol, Wroth II - 44 var., s. 575,
var.: na Av. v opisu nahoře M - M
66. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)
AE nomisma - 4,903 g, 28,6 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 46, s. 575 (typ 11, bronz) = LXX / 4
67. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)
AE nomisma (mince s otvorem) - 4,782 g, 29,5 mm, bez letopočtu,

mincovna Konstantinopol, Wroth II - 46, s. 575 (typ 11, bronz) = LXX / 4

68. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)

AE nomisma - 3,625 g, 30,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 48, s. 575 (typ 11, bronz)

69. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)

AE nomisma (zlomek) - 1,870 g, 22,6 mm, bez letopočtu,
mincovna Konstantinopol, Wroth II - 56, s. 577 (typ 13, bronz) = LXX / 6

70. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)

AE nomisma - 2,366 g, 26,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 58, s. 577 (typ 13, bronz) = LXX / 7

71. *Manuel I. Komnénos* (1143 - 1180)

AE bronzová ražba - 2,472 g, 24,8 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 62, s. 577 (typ 2) = LXX / 7

72. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 3,093 g, 28,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 20, s. 592 = LXXII / 5 či 27, s. 593 = LXXII / 6 (obojí typ 4, bronz)

73. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 3,001 g, 25,6 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 20 var., s. 592 (typ 4, bronz) = LXXII / 5 var. (?)

74. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 2,883 g, 27,9 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 21, s. 592 (typ 4, bronz)

75. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 2,830 g, 24,6 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 27, s. 593 (typ 4, bronz) = LXXII / 6

76. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 2,710 g, 27,3 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 27 var., s. 593 (typ 4, bronz), var.: opis na Av. v podobě

Δ□□ | □ | □ | □

77.□ *Isák II. Angelos* (1185 - 1195)

AE nomisma - 2,853 g, 23,8 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 25-31var., s. 593 (typ 4, bronz), var.: opis na Av. v podobě

Δ | □ | T

78. *Isák II. Angelos* (1185 - 1195) ?

AE nomisma - 3,650 g, 29,2 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 31, s. 593 (?), poznámka: miskovitý tvar bronzu (scyphatus) vyrovnán,
obraz i legenda porušeny úderem kladiva, a proto špatně čitelné; může jít rovněž
o typ Wroth II - 58, s. 577 (ražba Manuela I., 1143 - 1180)

79. *Alexios III.* (1195 - 1203)

AE nomisma - 2,867 g, 28,0 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 25, s. 603 (typ 4, bronz, var. 2) = LXXIII / 10

80. *Alexios III.* (1195 - 1203)

AE 1/2 nomisma (?) - 1,654 g, 27,5 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 25 var., s. 603 (typ 4, bronz, var. 2) = LXXIII / 10,
var.: hmotnostně 1/2 nomisma od základního nominálu

81. *Alexios III.* (1195 - 1203)

AE nomisma - 3,277 g, 24,5 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
srv. Wroth II - 30, s. 604 (typ 4, bronz, var. 2) ?

82. *Alexios III.* (1195 - 1203)

AE nomisma s dvojrázem - 2,395 g, 25,5 mm, bez letopočtu,
mincovna Konstantinopol, Wroth II - 32, s. 604 (typ 4, bronz, var. 2)

83. *Alexios III.* (1195 - 1203)

AE nomisma - 2,686 g, 25,5 mm, bez letopočtu, mincovna Konstantinopol,
Wroth II - 35 var., s. 604 = LXXII / 12 var., var.: Av. 36, s. 604, Rv. 32, s. 604

84. Původ neznámý

AE pravděpodobně byzantinizující ražba podobná miskovitým bronzům 12. století,
1,900 g, 24,5 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny, Av.: dvě postavy – panovník a
světec, mezi nimiž velká osmicípá hvězda, nad hlavou panovníka písmena K | M
(Manuel I. Komnénos, 1143 - 1180 ?), nad hlavou světce D | ΛΟ

(sv. Jan Křtitel ?),

Rv.: obraz i legenda velmi špatně čitelné, snad postava Krista (?),

Wroth neuvádí

V. Gruzie

85. Gruzie nezávislá - Bagrátovci

Giorgi III. (1154 - 1184)

AE fals - 16,332 g, 31,1 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
Valentine 7, s. 109

86. Gruzie nezávislá - Bagrátovci
Thamar (1184 - 1212)
AE fals - 3,058 g, 15,5 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
kontramarka , Valentine 15, s. 109
87. Gruzie nezávislá - Bagrátovci
Giorgi IV. (1212 - 1223)
AE fals - 2,488 g, 16,5 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
Valentine 30, s. 113
88. Gruzie nezávislá - Bagrátovci
Giorgi IV. (1212 - 1223)
AE fals - 7,713 g, 19,7 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
Valentine 30, s. 113,
kontramarka Rasudan (1223 - 1247), Valentine e, s. 121
89. Gruzie nezávislá - Bagrátovci
Giorgi IV. (1212 - 1223)
AE fals - 9,311 g, 23,7 mm, bez letopočtu, bez udání mincovny,
Valentine 33, s. 113,
kontramarka Rasudan (1223 - 1247), Valentine d, s. 121
90. Gruzie pod Persií
Bakar (1130 - 1137 AH = 1717 - 1724 AD)
AE fals - 7,444 g, 24,6 mm, mincovna Tiflís 1130 AH,
Valentine 50, s. 119

91. Gruzie pod Persií

Bakar (1130 - 1137 AH = 1717 - 1724 AD)

AE fals - 8,041 g, 24,5 mm, mincovna Tiflís 1131 AH,

Valentine 47, s. 119

92. Gruzie pod Persií

Herakles II. (1176 - 1213 AH = 1762 - 1798 AD)

AE fals - 4,831 g, 23,2 mm, mincovna Tiflís 1190 AH,

Valentine 54, s. 119

93. Gruzie ruská (substrát) s bagrátovskou kontramarkou

Kateřina II. (1762 - 1796)

AE fals - 8,575 g, 27,5 mm, mincovna Tiflís,

kontramarka *Herakles II.* (1176 - 1213 AH = 1762 - 1798 AD) ?,

srv. Valentine 57, s. 121

94. Gruzie ruská

Kateřina II. (1762 - 1796)

AE fals - 8,617 g, 23,2 mm, mincovna Tiflís 1201 AH = 1787 AD,

Valentine 59, s. 121

VI. Benátky

95. *Iacopolo Tiepolo* (1229 - 1249)

AR grosso - 1,708 g, 19,2 mm, bez letopočtu, mincovna Benátky,

CNI VII - 6, s. 32

VII. Zlatá horda

96.□ *Uzbek Chán* (AH 712 - 742 = AD 1312 - 1341)

AR dirham 741 AH ? (721?, 712 ?) - 0,920 g, 18,2 mm,
mincovna Saráj al - machrúsa, BMC VI - 367, s. 126

97.□ *Džání Beg* (742 - 758 AH / AD 1341 - 1357)

AR dirham 50. léta 14. století (75x AH) - 1,508 g, 17,0 mm,
mincovna Saráj al - džedíd(a) (?), nápisy silně korumpovány,
jméno panovníka oříznuto okrajem, Mitchiner 1523-1525, s. 243

98.□ *Džání Beg* (742 - 758 AH / AD 1341 - 1357)

AR dirham 743 AH - 1,540 g, 16,0 mm,
mincovna Saráj al - džedíd(a), BMC VI - 390, s. 133

VIII. krymský chanát

99.□ *Manklí Kiráj I.* (872 - 921 AH / AD 1469 - 1515)

AR dirham 886 AH - 0,595 g, 15,4 mm, mincovna Kirk Jar,
Retowski 42, tab. V

100.□ *Manklí Kiráj I.* (872 - 921 AH / AD 1469 - 1515)

AR dirham 886 AH - 0,655 g, 14,0 mm, mincovna Kirk Jar,
Retowski 42, tab. V

101.□ *Manklí Kiráj I.* (872 - 921 AH / AD 1469 - 1515)

AR dirham 886 AH - 0,646 g, 14,0 mm, mincovna Kirk Jar ?,
Retowski 37, tab. V

- 102.□ *Salīm Kiráj II.* (1156 - 1161 AH / AD 1743 - 1748)
AR dirham 1156 AH - 0,671 g, 16,1 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 1, tab. XIV
- 103.□ *Arslán Kiráj* (1161 - 1169 AH / AD 1748 - 1756)
AR dirham 1161 AH - 0,714 g, 16,7 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 9, tab. XV
- 104.□ *Arslán Kiráj* (1161 - 1169 AH / AD 1748 - 1756)
AR dirham 1161 AH - 0,457 g, 14,8 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 1, tab. XIV
- 105.□ *Halīm Kiráj* (1169 - 1172 AH / AD 1756 - 1758)
AR dirham bez letopočtu - 0,608 g, 14,2 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 1, tab. XV
- 106.□ *Salīm Kiráj III.* (1. vláda 1178 - 1180 AH / AD 1764 - 1767)
AR dirham 1178 AH - 0,671 g, 15,1 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 3, tab. XVI
- 107.□ *Dawlat Kiráj III.* (1. vláda 1182 - 1183 AH / AD 1769 - 1770)
AR dirham 1182 AH - 0,671 g, 15,2 mm, mincovna Bághčihšaráj,
Retowski 1, tab. XVII
- 108.□ *Šáhín Kiráj* (1191 - 1197 AH / AD 1777 - 1783)
AR dirham 1191 AH - rok 2 - 1,564 g, 18,1 mm, mincovna Bághčihšaráj, Retowski 19,
tab. XIX

IX. Rusko

109. Rjazaňské velkoknížectví
Oleg Ivanovič (1350 - 1402)
AR děnga - 1,263 g, 22,6 mm, bez letopočtu, mincovna Rjazaň,
Orešnikov 428, s. 76 = VII / 300 či 429, s. 76 = VII / 301 (?),
kontramarka: substrát Džučidě - chánové Zlaté hordy,
AR dirham (reversový dvouráz), typologicky ca. 1300 - 1370
110. Tverské velkoknížectví
bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)
AE pulo - 0,770 g, 17,2 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,
Orešnikov 357, s. 59
111. Tverské velkoknížectví
bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)
AE pulo - 0,376 g, 13,0 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,
Orešnikov 377, s. 63 = VI / 232
112. Tverské velkoknížectví
bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)
AE pulo - 0,435 g, 12,6 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,
Orešnikov 377, s. 63 = VI / 233
113. Tverské velkoknížectví
bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)
AE pulo - 0,425 g, 13,0 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,
Orešnikov 377 var., s. 63 = VI / 232,
var. v opisu na Rv.: • □ ⚡ | ΛOTB | □ P □ CK | • O □ •
114. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,388 g, 12,3 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 377 var., s. 63 = VI / 233, var. v opisu na Rv.: • ◻ ⚡ • | ΛOTB

115. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,417 g, 13,9 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 378, s. 63 = VI / 234

116. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,329 g, 11,5 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 378, s. 63 = VI / 234

117. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,301 g, 12,8 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 378, s. 63 = VI / 235

118. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,592 g, 15,1 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

mincmistr ωϕ (= Ofonasij, Athanasios), Orešnikov 380, s. 63 = VI / 237

119. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,222 g, 9,9 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 380, s. 63

120. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,421 g, 12,6 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

mincmistr $\omega\phi$ (= Ofonasij, Athanasios), Orešnikov 381, s. 63 = VI / 237

121. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,618 g, 16,8 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

mincmistr $\omega\phi$ (= Ofonasij, Athanasios), Orešnikov 381, s. 63 = VI / 238

122. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,410 g, 13,4 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 384, s. 64 = VI / 242

123. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,452 g, 11,8 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 391, s. 64 = VI / 254

124. Tverské velkoknížectví

bez jména velkoknížete (ca. 1425 - 1486)

AE pulo - 0,420 g, 13,0 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,

Orešnikov 391, s. 64 = VI / 254 (?)

125. Tverské velkoknížectví
bez jména velkoknížete, pravděpodobně *Ivan Ivanovič*, syn Ivana III. (1486 - 1490)
AE pulo - 1,289 g, 16,7 mm, bez letopočtu, mincovna Tver,
Orešnikov 362, s. 59
126. Pskov - město
AR děnga, ražba z let 1425 - 1510 - 0,841 g, 18,0 mm, bez letopočtu,
mincovna Pskov, Orešnikov 76, s. 18 (typ II) = I / 21, Spasskij 10, s. 94
127. Pskov - město
AR děnga, ražba po r. 1510 (připojení Pskova k Moskvě) - 0,642 g, 17,1 mm,
bez letopočtu, mincovna Pskov, Orešnikov 89, s. 20 = I / 32
128. Moskevské velkoknížectví
Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462)
AR děnga - 0,433 g, 13,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 600, s. 111 (5. skupina) = X / 445
129. Moskevské velkoknížectví
Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462)
AR děnga - 0,517 g, 13,4 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 625, s. 115 (6. skupina) = X / 471
130. Moskevské velkoknížectví
Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462) a *Ivan Vasiljevič III.* (1462 - 1505)
AE pulo, pravděpodobně 1433 (?) - 0,306 g, 11,2 mm, bez letopočtu,
mincovna Moskva, Orešnikov 638, s. 118 = XI / 486
131. Moskevské velkoknížectví
Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462) a *Ivan Vasiljevič III.* (1462 - 1505)

AE pulo - 0,358 g, 11,8 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 639, s. 118 = XI / 487

132. Moskevské velkoknížectví

Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462) a *Ivan Vasiljevič III.* (1462 - 1505)

AE pulo - 0,412 g, 11,3 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

Orešnikov 640, s. 118 = XI / 488

133. Moskevské velkoknížectví

Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462) a *Ivan Vasiljevič III.* (1462 - 1505)

AE pulo - 0,499 g, 14,8 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

Orešnikov 641, s. 118 = XI / 489

134. Moskevské velkoknížectví

Vasilij Vasiljevič Temný (1425 - 1462) a *Ivan Vasiljevič III.* (1462 - 1505)

AE pulo - 0,405 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

Orešnikov 641, s. 118 = XI / 489

135. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič III. (1462 - 1505)

AR děnga - 0,777 g, 17,4 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

Orešnikov 661, s. 122 = XI / 507

136. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič III. (1462 - 1505)

AR děnga - 0,313 g, 14,7 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

mincmistr Alexandr (?), Orešnikov 668 var., s. 124,

var. v opisu na Rv.: $\times \text{MAC} \times | \text{T} \square \text{P} \square ' \text{A} | . \Delta . \square \text{KCAN} | \times \Delta \text{PO} \times$

137. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič III. (1462 - 1505)

AR děnga - 0,313 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
(zn. CA na aversu), Orešnikov 669, s. 124 = XI / 516 (?)

138. Moskevské velkoknížectví

Vasilij Ivanovič (1505 - 1533)

AR děnga - 0,385 g, 14,7 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 672, s. 126 = XI / 520

139. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,650 g, 14,4 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 693, s. 131 = XI / 542

140. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,642 g, 13,1 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 694, s. 131 = XI / 543

141. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,608 g, 15,7 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 695, s. 131 = XI / 544

142. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,328 g, 11,5 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 697, s. 131 = XII / 546

143. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,664 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 695, s. 131 = XI / 544

144. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,662 g, 13,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 696, s. 131 = XII / 545

145. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,328 g, 12,0 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 698, s. 132 = XII / 547

146. Moskevské velkoknížectví

Ivan Vasiljevič IV. (1533 - 1547)

AR děnga - 0,331 g, 9,8 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,
Orešnikov 699, s. 132 = XII / 548

147. Možajské údělné knížectví

Ivan Andrejevič (1432 - c.1462)

AR děnga - 0,430 g, 14,4 mm, bez letopočtu, mincovna Možaja,
Orešnikov 762, s. 148 = XIII / 616

148. Verejské údělné knížectví

Michal Andrejevič (1432 - 1485)

AR děnga - 0,429 g, 12,8 mm, bez letopočtu, mincovna Vereja,
Orešnikov 778, s. 152 = XIII / 632

149. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR děnga - 0,348 g, 12,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. □□ na aversu), Spasskij 2 var., s. 113, var.: Av. jako Spasskij 2, s. 113,

Rv. jako Spasskij 1, s. 113

150. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR děnga - 0,355 g, 10,8 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

bez mincovní značky na aversu, Spasskij 1, s. 113

151. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR děnga - 0,319 g, 10,7 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. □□ na aversu), Spasskij 2, s. 113

152. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,673 g, 14,0 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. □□ na aversu), Spasskij 3, s. 113

153. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,678 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. IKA na aversu), Spasskij 3 var., s. 113, var. v mincovní značce

154. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,695 g, 13,4 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. M na aversu), Spasskij 5 var., s. 113, var.: na Av. mincovní značka M,

na Rv. odlišně členěný nápis П HB | AIK HKN |

BAH | BC . POY | C H

155. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,674 g, 14,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. K | BA na aversu), Spasskij 8, s. 113

156. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,651 g, 14,4 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. K | BA na aversu), Spasskij 8, s. 113

157. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,654 g, 14,3 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. K | A na aversu), Spasskij 8, s. 113

158. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,699 g, 14,5 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. na aversu IB pod koněm, vpředu P), Spasskij 12, s. 113

159. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,683 g, 13,6 mm, bez letopočtu, mincovna Novgorod

(zn. C | M na aversu), Spasskij 11, s. 113

160. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,681 g, 13,7 mm, bez letopočtu, mincovna Novgorod
(zn. C|M□ na aversu), Spasskij 11, s. 113

161. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,686 g, 12,4 mm, bez letopočtu, mincovna Novgorod,
Spasskij 11 var., s. 113, var.: bez mincovní značky na aversu

162. Rusko

Ivan Vasiljevič IV. Hrozný (1547 - 1584)

AR kopějka - 0,667 g, 14,5 mm, bez letopočtu, mincovna Pskov
(zn. □C na aversu), Spasskij 10, s. 113

163. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka - 0,669 g, 14,5 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva
(zn. C|□ na aversu), Spasskij 1, s. 115

164. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka - 0,606 g, 14,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva
(zn. C|□ na aversu), Spasskij 1, s. 115

165. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka - 0,722 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. C|M na aversu), Spasskij 1, s. 115

166. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka - 0,665 g, 14,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva ? Pskov ?

(zn. N□ na aversu), Spasskij 3 var., s. 115, var. v mincovní značce na Av.

a v odlišném členění nápisu na Rv. . . . |B□ΛHKIH|KHS□□□ω|□OPBC□□|
PYCI□

167. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka (olámaná) - 0,364 g, 12,2 mm, bez letopočtu, mincovna Pskov

(zn. □ na aversu), Spasskij 3, s. 115

168. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka datovaná 7100 = 1592 - 0,650 g, 12,8 mm, mincovna Novgorod

(zn. HOP na aversu), Spasskij 1 var., s. 116 (autor řadí nejstarší novgorodské datované kopějky do roku 1596)

169. Rusko

Fjodor Ivanovič (1584 - 1598)

AR kopějka datovaná 7102 = 1594 - 0,668 g, 14,4 mm, mincovna Novgorod

(zn. HOPB na aversu), Spasskij 3 var., s. 116 (rok 1598)

170. Rusko

Boris Fjodorovič Godunov (1598 - 1605)

AR kopějka - 0,720 g, 13,2 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. I□ na aversu), Spasskij 6 var., s. 115, var. nad koněm □ - O, pod koněm M

171. Rusko

Boris Fjodorovič Godunov (1598 - 1605)

AR kopějka - 0,667 g, 14,6 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. na aversu nečitelná v důsledku oříznutého okraje mince), Spasskij 6, s. 115

172. Rusko

Boris Fjodorovič Godunov (1598 - 1605)

AR kopějka - 0,708 g, 15,0 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva

(zn. M na aversu), Spasskij 7 var., s. 115, var. v drobné odchylce na mincovní značce

173. Rusko

Vasilij Ivanovič Šujský (1606 - 1610)

AR kopějka - 0,656 g, 15,5 mm, bez letopočtu, mincovna Moskva,

bez mincovní značky na aversu, Spasskij 13, s. 115

174. Rusko

Vasilij Ivanovič Šujský (1606 - 1610)

AR kopějka datovaná 7113 = 1605 - 0,474 g, 14,3 mm, mincovna Novgorod

(zn. HP□I na aversu), srv. Spasskij 13 var., s. 116, poznámka: datace na minci se nekryje s dobou vlády jejího vydavatele

175. □ Rusko

Vladislav Sigismundovič, druhý car, z rodu Vasovců (1610 - 1613)

AR kopějka - 0,609 g, 14,5 mm, bez letopočtu a udání mincovny,

Spasskij 3, s. 125

176. Rusko

Michal Fjodorovič (1613 - 1645)

AR kopějka (tzv. lehká mince) - 0,516 g, 12,5 mm, bez letopočtu,

mincovna Moskva (zn. MOC|KBA na aversu), Spasskij 1, s. 119

177. Rusko

Michal Fjodorovič (1613 - 1645)

AR kopějka (tzv. lehká mince) - 0,513 g, 13,0 mm, bez letopočtu,
mincovna Moskva (zn. MO|CKBA na aversu), Spasskij 2, s. 119

178. Rusko

Michal Fjodorovič (1613 - 1645)

AR kopějka (tzv. lehká mince) - 0,498 g, 12,5 mm, bez letopočtu,
mincovna Moskva (zn. MO|CKBA na aversu), Spasskij 2, s. 119

179. Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR kopějka z let 1696 - 1699 - 0,236 g, 11,3 mm, mincovna Moskva,
Spasskij s. 142 (nečíslováno)

poznámka: místo datace na minci oříznuto, jeden z posledních
datovaných typů před měnovou reformou

180. Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR kopějka datovaná 7207 = 1699 - 0,295 g, 11,3 mm, mincovna Moskva,
Spasskij s. 142 (nečíslováno)

poznámka: jeden z posledních datovaných typů před měnovou reformou

181. Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR altyn 1704 - 0,831 g, 13,6 mm, mincovna Moskva ?,
Spasskij 1, s. 146

182. □ Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR polupoltinnik (25 kopějek) 1704 - 6,825 g, 30,6 mm, mincovna Moskva,
(zn. MΔ na aversu), Petrov 244, s. 20, Kaim 14 var., s. 93,
varianta na reversu v letopočtu

183. Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR kopějka 1718 (mince s dvěma otvory) - 0,429 g, 12,3 mm,
mincovna Moskva ?, Spasskij s. 147 (nečíslováno)

184. □ Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR rubl 1723 - 27,866 g, 41,7 mm, mincovna Moskva (nápis na hraně mince),
Kaim 16 var., s. 93, varianta v zobrazení poprsí a v opisu

185. □ Rusko

Petr Alexejevič I. Veliký (1689 - 1725)

AR rubl 1724 - 27,999 g, 44,0 mm, mincovna Sankt Petěrburg,
Petrov 313, s. 26, Kaim 16, s. 93, Spasskij s. 165 (nečíslováno)

186. □ Rusko

Anna Ivanovna (1730 - 1740)

AR grivennik 1733 (mince s otvorem) - 2,636 g, 21,2 mm, bez udání
mincovny, Kaim 52, s. 106

187. □ Rusko

Ivan VI. Antonovič (1740 - 1741)

AR rubl 1741 - 26,086 g, 43,0 mm, mincovna Sankt Petěrburg,
Petrov 274 var., s. 33, Kaim 63, s. 110, var.: zn. C□□ na reversu

188. □ Rusko - baltské provincie

Alžběta Petrovna (1741 - 1761)

AR tolarová ražba, tzv. livonec o hodnotě 4 kopějek 1757 - 1,293 g, 17,0 mm,
bez udání mincovny, se znaky měst Rigy a Revalu na reversu,
Kaim 405, s. 200

X. Braunschweig - Lüneburg - Celle

189. □ *Christian Ludwig* (1648 - 1665)

AR tolar s koněm, tzv. Roßthaler 1651 - 28,776 g, 45,5 mm,
mincovna Clausthal, mincmistr Leopold Weber, Fiala 989,
kruhová kontramarka: Rusko, *Alexej Michajlovič* (1645 - 1676),
tzv. jeřimok o hodnotě 64 kopějek 1655, Petrov 151 var., s. 10,
Spasskij 15, s. 127, var.: pod koněm místo značky moskevské mincovny
pouze Λ.

poznámka: Ražba je doplněna nálezovou zprávou prof. V. Šugajevského
z 25. 6. 1944, podle níž byla na počátku 20. století v majetku antikváře
Idlise v Černigově na Ukrajině a pochází z nálezů mincí 17. století z okolí
Černigova, jenž se po roce 1535 stal součástí moskevského velkoknížectví.
Mince byla pravděpodobně ukryta do země v období rusko-polské války
o Ukrajinu (1654 - 1676).

XI. širvánský chanát (Ázerbajdžán)

190. □ *Anonym*, formálně *Mustafá chán* (1797 - 1820)

AR abbásí 1227 AH / AD 1812 - 2,225 g, 25,7 mm, mincovna Šimáchí,
Krause - Mishler 20, s. 1800

XII. Čína

191.□ mandžuská dynastie

Sjüan Czun Cen (1821 - 1851)

AE nominál - 4,681 g, 25,0 mm

Augst 243, s. 42

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

1. Prameny

Praha, Ústav dějin umění AV ČR, oddělení dokumentačních a sbírkových fondů,
fond Kondakovův institut, kartony č. KI - 1, KI - 2, KI - 12, KI - 15, KI - 16, KI - 19

Praha, Ústav dějin umění AV ČR, knihovna, sign. J 1769
Report of the Kondakov Institute, No. 1 - 6, Praha 1932 - 1937

Seminarium Kondakovianum. Recueil d'études. Archéologie. Histoire de l'art. Études
byzantines. I.-X. Praha 1927 - 1938, XI. Beograd 1940

2. Literatura k dějinám Archeologického institutu N. P. Kondakova a jeho numismatické sbírky

Andrejev, N. J.: To, što vspominajetsja. Iz semejnych vospominanij Nikolaja
Jefremoviča Andrejeva (1908 - 1982). I. - II. Tallin 1996

Dokaševa, E. S.: Russkije kul'turno-istoričeskije muzeji v Prage. Moskva 1993

Hásková, J.: Eugen Pochitonov, Numismatické listy 46, 1991, obrazová příloha

Hrochová, V.: Činnost Institutu N. P. Kondakova v Praze a jeho mezinárodní význam,
In: Veber, V. a kol.: Ruská a ukrajinská emigrace v ČSR v letech
1918 - 1945, sv. 3. Praha 1995, s. 32 - 41

Kurz, K.: Osmdesát let architekta Eugena Pochitonova, Numismatické listy 37, 1982,
s. 171 - 173

Novák, V. - Nemeškal, L.: Sběrka mincí, In: Ze sbírek bývalého Kondakovova institutu.

Ed. H. J. Hlaváčková. Praha 1995, s. 105 - 108

Roháček, J.: Archeologický institut N. P. Kondakova a jeho archiv, In: Ze sbírek bývalého Kondakovova institutu. Ed. H. J. Hlaváčková. Praha 1995, s. 19 - 22

Skálová, Z.: Das Prager Seminarium später das archäologisch Kondakov-Institut und sein Archiv (1925 - 1952). A Thousand Year Heritage of Christian Art in Rosse, Slavica Gandensia, Gent 18, 1991, s. 21 - 43

3. Mincovní katalogy

Augst, B.: Čínské mincovnictví. Praha 1939 (zkr. Augst)

Catalogue of the Byzantine Coins in the Dumbarton Oaks Collection and in the Whittemore Collection . Eds. A. R. Bellinger and P. Grierson. Vols. I. - IV. Washington, D. C. 1966 - 1973 (zkr. Bellinger - Grierson)

Catalogue of the Imperial Byzantine Coins in the British Museum. Ed. W. Wroth. Vols. I. - II. London 1908 (zkr. Wroth)

Corpus nummorum Italicorum. Primo tentativo di un catalogo generale delle monete medievali e moderne. Vol. VII. - Veneto (Venezia - parte I). Roma 1915 (zkr. CNI)

Dittrich, K. - Hrbas, M. - Marco, J.: Ancient Coins from Olbia and Panticapaeum.
London 1959 (zkr. Dittrich)

Fiala, E.: Münzen und Medaillen der Welfischen Lande. Bd. I. Prag 1912 (zkr. Fiala)

Göbl, R.: Sasanian Numismatics. Braunschweig 1971 (zkr. Göbl)

Kaim, R.: Russische Numismatik. Ein Handbuch und Typenkatalog von Peter dem Großen bis zur Gegenwart. Braunschweig 1968 (zkr. Kaim)

Krause, C. L. - Mishler, C.: Standard Catalogue of World Coins. Iola, Wisconsin 1991
(zkr. Krause - Mishler)

Mitchiner, M.: Oriental Coins and Their Values. The World of Islam. London 1977
(zkr. Mitchiner)

Morgan, J. de: Manuel de numismatique orientale de l'antiquité et du moyen age.
Chicago 1979 (zkr. Morgan)

Müller, L.: Numismatique de l'ancienne Afrique. 2e tom. Copenhagen 1861
(zkr. Müller)

Orešnikov, A.: Russkije moněty do 1547 goda. Moskva 1896 (zkr. Orešnikov)

Paruck, F. D. J.: Sasanian Coins. Bombay 1924 (zkr. Paruck)

Petrov, V. I.: Katalog russkich monět 980 - 1899. 2. izd. Moskva 1899 (zkr. Petrov)

Poole, R. S.: Catalogue of Oriental Coins in the British Museum VI. The Coins
of the Mongols. London 1881 (zkr. CBM)

Ratto, R.: Monnaies byzantines et d'autres pays contemporaines à l'époque byzantine.
Amsterdam 1959 (reprint) (zkr. Ratto)

Retowski, O.: Die Münzen der Girei. Moskau 1905 (zkr. Retowski)

Sabatier, J.: Description générale des monnaies byzantines, 2 tomes.

Paris - London 1862 (zkr. Sabatier)

Spasskij, I. G.: Russkaja monětnaja sistěma. 4., doplněné vydání. Leningrad 1970

(zkr. Spasskij)

Valentine, W. H.: Modern Copper Coins of the Muhammadan States. London 1911

(zkr. Valentine)

Walker, J.: A Catalogue of the Muhammadan Coins in the British Museum.

Arab - Sassanian Coins. London 1941 (zkr. Walker)